

עין משפט
נר מצוה

בוח **א** מיי פ"ו מהלכות יבום וחליצה הלכה יו"ד סמג עין נא נצ טוש"ע אה"ע סימן קעד סעיף א':

רבינו חננאל

כגון אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט דרבנן סברי כיון דתפסי בהו קידושי אשת אב קרין בית ור' יהודה סבר לה כרבי עקיבא דאמר אין קדושין תופסין בחיבי לאוין ולאו אשת אב היא. הלכך אינו חייב עליה אלא משום אם בלבד מאי טעמא דרבי יהודה דמחייב אותה דאמר אבי אמר קרא ערות אבין וערות אמן לא תגלה אמן היא אתר שהוכיר ערות אביו שהיא ערות אשת אבין ואע"פ שחזר ופטר בפירוש ערות אשת אביו כיון שהוכיר האב והאם חזר ופירש ש"מ כי לא חזר ואמר אמן היא ללמדך כי משום אמו אתה מחייב ואי אתה מחייב משום אשת אביו. ואקשינן אלא מעתה ערות אשת אבין לא תגלה ערות אבין היא משום אשת האב אתה מחייב? ולא משום אמו. הנה למעלה אמרת משום אמו אתה מחייב? ולא משום אשת אביו כל' זו אמו היא שאינה אשת אביו כגון שבא עליה שלא באישות וזו ערות אשת אבין אוקימתא באשת אביו שאינה אמו. אמו שהיא אשת אביו מיעוטא הני קראי קשיא לאביי אליבא דר' יהודה ותו לרבנן דמחייבי ליה תרותי משום אשת אב ומשום אמו הכתיב אמן היא. ושניין אמן היא לרבנן מיבעי להו לכדוריב שישא בריה דרב אידי ונדחה הא דאביי. ופי' רב אחא אמר קרא ערותה משום ערה אחת אתה מחייבו ולא משום שתי ערות ונדחה גס זה. ופירש רבא קסבר רבי יהודה ערות אביו זו אשת אבין דממייתי לה בניש כדמפרש בבבויטא ומשמע בין אשת אביו שהיא אמו ובין אשת אביו שאינה אמו. אמו שאינה אשת אביו מניין ת"ל וערות אמן לא תגלה אמן היא משום אמו אתה מחייבו ואי אתה מחייבו משום אשת אב.

נג:

וְחִיּיבֵי בְרִיתוֹת לֹאֻ בְּנֵי חַלִּיצָה וַיְבוּם נִינְהוּ.
תימה מנ"ל לדמויי חייבי לאוין לחייבי כריתות לכל מיילי דאע"ג דדמו לענין ממזרות וקידושין לענין חליצה ויצום נימא יבא עשה ודחה ל"ת":

לְדַבְּרֵיהֶן דִּת"ק קא"ף וְלִיהִי לֹא ס"ף.
המ"ל דסצר כדתינא צסוף

הסולן (יבמות דף מט.)

דאמר כרבי עקיבא אחיה ממזר כל שאר צצר שהוא צלל יבא צבל מחייבי לאוין גרידא לא:

השתא י"ף אמו שאינה אשת אביו.
לא כר"ך להאי ק"ו דצלל"ה פריך שפיר משום דקשו קראי אהדדי דכפ"ה צבל אין עוגשין מן הדין לא שייך כאן ולא דמי לאחוזמו בת אביו ובת אמו דפ"ק דמכות (דף ה:):
דהתם כתיב בת אבין או בת אמן דמשמע דלישנא דקרא מייירי צבת אביו שלא בת אמו ובת אמו שלא בת אביו צבל הכא כתיב אשת אבין סתם וכן ערות אמן דמשמע שפיר אמו שהיא אשת אביו הויא שפיר צכלל זה וזה ועוד כתיב התם מולדת בית או מולדת חוץ דמתרגמינן דלילדא מן אבין מן אמת אחריז או מן אמן מן גצר אחזקין ואע"ג דדרשנין ליה צפ"צ דיעמות (דף כג.) צין שלאומר לו לאבין קיים צין שאומר לו הולא מכל מקום אין מקרא יולא מידי פשוטו:

הצא

לֹה השתא אמו שאינה אשת אביו
לא מיחייב כלל ותו לרבנן נמי הכתיב אמן היא אלא **ההוא מיבעי ליה לכדרב שישא בריה דרב אידי**
לרבי יהודה נמי ההוא **מיבעי ליה לכדרב שישא בריה דרב אידי**
אמר רב אחא בריה דרב איקא **אמר קרא ערותה משום ערה** אחת אתה מחייבו ואי אתה מחייבו משום שתי ערות אלא מעתה **י**ערות כלתך לא תגלה אשת בנך היא לא תגלה ערותה הכי נמי משום ערה אחת אתה מחייבו ואי אתה מחייבו משום שתי ערות והתנן האב על בלתו חייב עליה משום בלתו ומשום אשת איש בין בחיי בנו בין לאחר מיתת בנו ולא פליג ר' יהודה אלא כיון דחד גופא הוא **אע"ג דתרי איסורי נִינְהוּ כתיב ערותה הכא נמי כיון דחד גופא הוא אע"ג דתרי איסורי נִינְהוּ כתיב ערותה** אלא אמר רבא קסבר ר' יהודה **י**ערות אבין זו אשת אבין ומיייתי לה בגזירה שוה ומשמע בין אשת אביו שהיא אמו בין אשת אביו שאינה אמו אמו שאינה אשת אביו מניין ת"ל **י**ערות אמן לא תגלה אמן היא משום אמו אתה מחייבו ואי אתה מחייבו משום אשת אביו תניא

ארבע מיתות פרק שביעי סנהדרין

איסור מלוא שניום מדברי סופרים.
תנא גופיה קתני לה צמשה הכי: **ואמאי קרי לה וכו'.**
פירוש אמוראים נינהו: ר' יהודה **מחליף.**
שהיה שונה ומפרש איסור מלוא אלמנה לכהן גדול דכתיב (ויקרא כ) **צסוף ספר ויקרא כשהשלים כל מלות כהונה אלה המלות איסור קדושה שניות מדברי סופרים כגון אס אמו ואס אביו ואמאי קרי ליה איסור קדושה שא"ל חכמים קדש עזמן צמותן לך להסתחק אף מזו המותר כדי שלא תכשל צאיסורא צבל חליצה צעיא: חייבי לאוין.**
דקתני אלמנה: **כחייבי כריפות.**
משוי להו דלא תפסי צהו קדושי: **וחייבי כריפות לאו בני חליצה ויצום נינאו.**
וכן חייבי לאוין לרבי עקיבא מה חייבי כריתות אינן צתורט קדושין ואין צהן חליצה ויצום אף אלו הוואיל ואינן צתורט קדושין אין צהן חליצה ויצום: **לדצריז דתנא קמא.**
דמחייב אלמנה צחליצה קאמר רבי יהודה לדצריך דמחייבת ליה צחליצה אין לך לקרותה איסור קדושה אלא איסור מלוא: **סני כדסנן.**
חייתי מתנינא צידיה דתני צה דר' יהודה אומר^(א) אף צראויה לאציו קאמר דאינו חייב אלא משום אס צלצד וכדתנן צמתני: **אמן היא.**
ערות אבין וערות אמן לא תגלה אמן היא למה לי אמן היא אלא לומר לך שאס יש צה שני שמות אס ואשת אב אינך חייב אלא משום אמו: **אלא מעסא.**
דדרשת אמן היא למעוטי: **ערות אבין היא.**
דכתיב גצי אשת אב דמצריה נמי למעוטי שס אס מינה ונימא דה"ק הן ערות אשת אב דרישא דקרא אס יש עוד עליה שס אחר כגון שהיא אמן לא תמחייב אלא משום אשת אב: **אלא אמו שהיא אשס אביו.**
צתמיה. כלומר לדצריך קאי הכא ומעטי לה מאיסור אס קאי הכא ומעטי לה מאיסור אשת אב אס כן על כרחיך לגמרי מיעטה דקראי אהדדי לא נימא דסמרי ^(ב) ותמיהה לי אמאי לא אקשי ליה לרבי יהודה גופיה דהא משום אס מודה ליה דחייב ואי איכא למדצריה להאי היא למיעוטא הכי דרשין ובכי האי גוונא מתרצי דה"ק

אי אמן לצד היא לא תגלה ערותה צבל אס יש שס אחר עליה אינך מוחזר עליה והיא דערות אבין הכי נמי מדריש ערות אשת אבין לא תגלה אס ערות אבין לצד היא צבל אס יש שס אחר עליה אינך מוחזר עליה והשתא י"ל אמו שאינה אשת אביו ואשת אביו שאינה אמו חייב אשת אביו שהיא אמו לא לייחיי.
ולי נראה דהשתא אמו שאינה אשת אביו וכו' לישנא יתירא הווא וה"ג קאי הכא וממעט ליה קאי הכא וממעט לה ותו לא מידי והכי קא קשיא ליה אס כן קשו קראי אהדדי הא מיחייב ליה צאמו וממעט ליה מאשת אב והאי ממעט ליה ממאמו ומחייב צאשת אב:
ומו. אי איכא למדצריה להאי היא למיעוטא כי האי גוונא רבנן מצי עבדי ליה אלא על כרחיך לא משמע מהיא מיעוטא למימר דאיסור זה לצדו עליה ולא אחר וכי משמע היא מיעוטא הכי משמע אמן היא ואין אחרת אמן והאי היא דלא מנית למדצריה הכי על כרחך לאו למיעוטא אחא אלא לדצריה אחרינוא אחא לכדצב שישא צריה דרב אידי צשליה שמעתין ^[גד.] לעונש דאמו שאינה אשת אביו דלא כתיב צה דמיהס צס דצאשת אביו כתיב ^[ויקרא כ] דמיהס צס ומשמע צין אשת אביו שאינה אמו צין שהיא אמו צבל אמו שאינה אשת אביו אזהרה כתיב צה ^[ויקרא יח] ערות אמן לא תגלה ומשמע אע"פ שאינה אשת אביו צבל עונש לא כתיב צה ויליף לה מאמן היא צהוייתה תהא כל נדדיה שוין דכי היכי דאמן שהיא אשת אבין ענש צה כן אמן שאינה אשת אבין ענש צה והכי נמי לרבי יהודה להכי מצעי ליה וכן היא דערות אבין לדצריה אחרינוא לחייב עליה אפילו לאחר מיתת אביו כלומר דהוייתה תהא לעולם כדלקמן צשמעתין ^[גד.] ולאו למעוטי מאיסורא תמי:
מן **אלא מעסא עד נלדצב שישא צריה דרב אידי**
חדא אתקפתא **האי: אמר קרא.**
(ערות) אמן היא לא תגלה ערותה ^[ויקרא יח]: **אלא אמר רבא.**
לעולם מקרא קמא דהיא צערות אמן מיעוטא משמע כדהוה דרשיןן מעיקרא ומיהו היא דערות אבין דקשיא לך דממעט ליה נמי מאיסור אס לאו פירכא היא דהא רישא דקרא דערות אבין שס אשת אב הוא דאדכר ולא^(א) משום איסור אס ומיייתי לה צג"ש כדלקמן ^[גד.] נאמר כאן ערות אבין לא תגלה ^[ויקרא יח] ונאמר להלן ערות אביו גלה ^[שס כ] מה להלן צאישות הכתוב מדבר אף כאן צאישות הכתוב מדבר ומשמע לן איסורא צין אשת אביו שהיא אמו ובין אשת אביו שאינה אמו דחייב עליה משום איסור אשת אב הלכך כי הדר כתיב צסיפא דאידיך קרא ערות אבין היא לאו למדצב מייניה משום אב אלא משום אס דהא רישא דקרא ערות אבין נמי משום אשת אב הוא דחייביה צין אינה אמו צין היא אמו הלכך לרבי יהודה ערות אבין היא למעוטי משום אשת איש מוקיס לה לקמן ^[גד.] דלא תימא שס אשת איש לא נפיק מכלל אשת אב דרישא דקרא דהא אביו נמי עמיתו הוא וקרי נמי ציה ואל אשת עמיתך לא תמן שצבתך וגו'^[ויקרא יח] וערות אשת אבין ^(ב) היא דרישא מוקי לאזהרת אשת אב לאחר מיתה צבל היא דגצי אמן לרבי יהודה למעוטי מאיסור אשת אב אחא דהא י"ל מרישא דקרא דלחייב משום אשת אב כשהיא אמו ואשת אביו דקסבר רבי יהודה ערות אבין דרישא דקרא זו אשת אבין ולא אבין צמסכב זכור ממש דיליף לה צגזירה שוה כדלקמן ^[גד.] ומשמע אף כשהיא אמו חייב עליה צאיסור אשת אב וערות אמן להציא אמו אנוסה והדר כתיב אמן היא לפסוקי ממשמעותיה דרישא ולמימרא דמשום אמו אחא מחייבו וכו'.
ולדצב שישא צריה דרב אידי לא מיצעי ליה לרבי יהודה דכיון דלית ליה האי גזירה שוה דלקמן מייניה נפקא ליה נמי עונש נאאמו שאינה אשת אביו דלרבנן דלית להו גזירה שוה נפקא להו מהאי קרא דאמן היא הא דרב שישא צריה דרב אידי ולמעוטי צאיסור אשת אב לא משתמע להו לרבנן משום דקא סברי האי ערות אבין דרישא דקרא צמסכב זכור ממש קאמר כדלקמן ^[שס] ולאו צאיסור אשת אב איירי מידי הלכך לא אחא סיפא למעוטי מידי דלא דמי ליה:
תניא

מסורת הש"ס

^(א) [יבמות כ., ג.]
^(ב) [שם קדושין ג. צ"צ מה. הוריות כ.: חולין קו. א.]
^(ג) [יבמות כ. א.]
^(ד) [לקמן עה: (ס) [נ"ש"ש מח"ו, ו] (י) [נע"י רש"י, ו] (ז) [נו"ע"ע מוס' יבמות ט. ד"ה והרי איסור וכו'],]

תורה אור השלם

- ↑ קדשים וזווי לאלהיהם וְלֹא יִחַלְלוּ שֵׁם אֱלֹהֵיהֶם בִּי אֵת אֲשֶׁי יְיָ לָחֵם אֱלֹהֵיהֶם הֵם מְקַרְבִּים וְזוּי קדש: ויקרא כא ו
- ↑ עָרוֹת אֲבִיךָ וְעָרוֹת אִמְּךָ לֹא תִגְלֶה אֲמָןךָ הוּא לֹא תִגְלֶה עָרוֹתֶיהָ: ויקרא יח ז
- ↑ עָרוֹת אֲשֶׁת אֲבִיךָ לֹא תִגְלֶה עָרוֹת אֲבִיךָ הִוא: ויקרא יח ח
- ↑ עָרוֹת בִּלְתֶּךָ לֹא תִגְלֶה אֲשֶׁת בִּנְךָ הוּא לֹא תִגְלֶה עָרוֹתֶיהָ: ויקרא יח טו

הגהות הב"ח

^(א) רש"י ד"ה אלא אמו וכו' לא נימא דסמרי (ותמיהא לי וכו' מודו ליה דחייב) תל"מ וני"ב הג"ה היא: ^(ב) ד"ה אלא אמר רבא וכו' וערות אשת אבין דרישא כל"ל ומיתא היא נמחק:

מוסף רש"י

שניות מדברי סופרים.
שיות לעניות שגורו סופרים עליהם (יבמות כ.).